

MAAN YSTÄVÄT
Friends of the Earth Finland

GREENPEACE

11.5.2007, versio 2

Selvitys trooppisen puun käytöstä ja alkuperästä puutarhahuonekaluissa

Suomen luonnonsuojeluliitto, Luonto-Liitto, Maan ystävät, Greenpeace ja Kuluttajaliitto ovat kevään 2007 aikana tehneet selvityksen trooppisen puun käytöstä puutarhahuonekaluissa. Selvitys pohjautuu kauppiaille lähetettyyn kyselyyn, tuotekuvastoihin ja pistokokeisiin kaupoissa. Vastaavia selvityksiä on tehty vuosina 2001, 2005 ja 2006. Selvityksen tarkoituksena on auttaa kuluttajia valitsemaan sademetsäystävällinen ja muuten eettisesti kestävä tuote sekä niitä myyvä kauppias. Selvityksen pohjalta kauppiat on jaoteltu kolmeen luokkaan niiden myymien tuotteiden sademetsäystävällisyyden perusteella.

Kauppaketjujen väliset erot suuria

Selvitys paljasti suuria eroja kauppojen valikoimissa ja suhtautumisessa sademetsäystävällisiin tuotteisiin. Parhaimmillaan koko kesäkalustevalikoima voi olla FSC-sertifioitua viljeltyä puuta (Sotka, Prisma, Multasormi) tai peräti kotimaisesta puusta valmistettua (kalustekauppa.com). Kuitenkin markkinoilla on edelleen runsaasti myynnissä myös sademetsistä peräisin olevaa puuta. Selvityksen perusteella yleisimmät sademetsäpuut kesäkalusteissa ovat kapur, keruing, nyatoh ja yellow balau. Yleisesti käytössä oleva termi kovapuu ei kerro kuluttajalle puun alkuperästä mitään, sillä sitä käytetään yleisnimityksenä trooppisesta puusta. Usein sen alla myydään juuri sademetsistä peräisin olevaa puuta. Epäselvissä tilanteissa kannattaa aina kääntyä kauppiaan puoleen ja selvittää tuotteen alkuperä.

Vuoden 2006 selvityksen jälkeen useat kauppiat (Stockmann, Asko, Rautakesko ja Anttila) ovat luopuneet sademetsäpuun hankinnasta. Näissä liikkeissä saattaa kuitenkin olla edellisvuosien sademetsäpuusta valmistettuja mallistoja vielä myynnissä. Myös Masku on ilmoittanut luopuvansa sademetsäpuun hankinnasta, mutta sen myyntimallistossa sademetsäpuu on näkyvästi esillä.

Osassa liikkeistä puun alkuperä ja kestävästä metsänhoidosta kertovat sertifikaatit ovat näyttävästi esillä, kun taas toisissa edes kauppias ei osaa kertoa, mitä puulajeja ne myyvät. Jos kesäkalusteiden puulaji- ja valmistustiedot eivät ole selkeästi esillä, kannattaa kuluttajan suhtautua kriittisesti kesäkalusteiden hankintaan kyseisestä liikkeestä.

Suomessa myytävät kesäkalusteet on valmistettu lähes yksinomaan Kaakkois-Aasiassa tai Kiinassa. Tuotteiden raaka-aine tulee Kaakkois-Aasian luonnonmetsistä sekä puuviljelmiltä ympäri maailmaa. Tärkeimmiksi kalusteiden raaka-aineen alkuperämaiksi kauppiat nimesivät Indonesian, Vietnamin, Brasilian, Etelä-Afrikan ja Uruguayn.

Kesäkalusteita hankkiessa kannattaa muistaa, että trooppiselle puulle löytyy aina parempi vaihtoehto. Useimmat kaupat tarjoavat myös eurooppalaisesta puusta, kuten männystä, saarnesta ja tammesta, valmistetun vaihtoehdon kesäterassille. Myös eurooppalaisen puun osalta FSC-sertifikaatti on paras tae ekologisesti kestävästä tuotteesta. Lisäksi on tarjolla muista materiaaleista kuin puusta valmistettuja kesäkalusteita.

Kauppojen sademetsäluokitus

Kauppojen kesäkalusteiden tuotevalikoiman perusteella (ks. taulukko alla) järjestöt ovat jakaneet kaupat kolmeen luokkaan:

Vihreä: Tropiikin metsien kannalta parhaimmat kauppiat, jotka myyvät viljeltyjä, FSC-sertifioituja puulajeja tai eivät myy lainkaan tropiikin puista tehtyjä tuotteita. Näissä kaupoissa asioidessaan kuluttaja voi ostaa kesäkalusteita, jotka eivät todennäköisesti ole hävittäneet sademetsiä.

Keltainen: Kauppiat, jotka myyvät FSC-sertifioimatonta viljeltyä puuta tropiikista. Näiden kauppiain luona asioidessa kuluttajan ei tarvitse huolehtia ostavansa laittomasti hakattua ja metsiä hävittävää sademetsäpuuta, mutta raaka-ainetta tuottaviin puuviljelmiin voi liittyä luonnonmetsien raivaamista tai maakiistoja viljelmäyhtiöiden ja paikallisväestön välillä.

Punainen: Kauppiat, jotka myyvät tropiikin luonnonmetsistä (sademetsistä) peräisin olevasta puusta tehtyjä tuotteita tai kieltäytyvät antamasta tietoja. Asioidessaan näissä liikkeissä sademetsäystävällisen kuluttajan on syytä olla varuillaan ja tietoinen eri puulajeista ja niihin liittyvistä ongelmista. Näiden kauppiain kohdalla on selvästi eniten parantamisen varaa tuotevalikoiman vastuullisuudessa.

Yritys	Trooppisten tuotteiden alkuperämaa	Trooppiset puulajit (alkuperämaa, jos tiedossa)	FSC (%)*
Kalustekauppa.com	ei trooppisia kesäkalusteita	-	-
Multasormi	Vietnam	eukalyptus	100
Prisma	Vietnam	eukalyptus	100
Sotka	Vietnam	eukalyptus (Etelä-Afrikka, Brasilia, Uruguay)	100
Anttila	Vietnam, Malesia, Kiina	akaasia, eukalyptus, kumipuu	3
Asko	Kiina, Vietnam, Indonesia	eukalyptus (Etelä-Afrikka, Brasilia, Uruguay), tiikki (Indonesia, Costa Rica), akaasia	65
Ikea	Vietnam, Malesia, Kiina	akaasia	0
Isku	Vietnam, Indonesia	eukalyptus (Brasilia), tiikki (Indonesia)	90
Jysk	Vietnam	eukalyptus (Brasilia), tiikki	70
K-Rauta	Vietnam, Kiina	eukalyptus (Brasilia, Uruguay), tiikki (Costa Rica)	50
Plantagen	Vietnam, Kiina	eukalyptus, tiikki	lähes 100
Rautia	Vietnam, Kiina	eukalyptus (Brasilia, Uruguay), tiikki (Costa Rica)	50
Stockmann	Vietnam, Intia, Indonesia, Kiina	akaasia, eukalyptus, kumipuu	1
Teesi	Vietnam, Kiina	eukalyptus (Indonesia), viljelty ”kovapuu” (Etelä-Amerikka)	70
Vepsäläinen	Indonesia, Kiina	tiikki (Indonesia)	0
Bauhaus	Vietnam, Kiina	kapur, keruing, akaasia, eukalyptus, tiikki	90
Citymarket	?	Eukalyptus (Uruguay), nyatoh (Indonesia)	0
Etola	Indonesia, ?	vanhaa mallistoa: ”kovapuu”	0
Euromarket	Indonesia, Kiina, Vietnam	eukalyptus (Vietnam), yellow balau (Vietnam), ashwood (Kiina)	30
Hong Kong	?	keruing, ”kovapuu”	0
Koti-Idea	?	kapur, akaasia, ?	0
Masku	Vietnam, Kiina, ?	akaasia, eukalyptus, tiikki, vanhaa mallistoa: keruing, meranti	80
ON24	?	”kovapuu”	0
Starkki	Malesia, Kiina	eukalyptus, akaasia, ”kovapuu”	5
Stemma	Vietnam, Malesia, Kiina	eukalyptus, akaasia, kapur, tiikki	80
Suomi-Soffa	Indonesia, ?	”kovapuu”, tiikki, akaasia	0
Tokmanni	Indonesia, Malesia	tiikki (Indonesia), kovapuu (Malesia)	0

*luvut ovat suuntaa antavia

Tehdyt muutokset: 11.5.07 Masku siirretty keltaisesta punaiseen tarkistuskäyntien tuloksena.

Luokittelun määrääviä kriteerejä ovat sademetsäpuun käyttö ja muun tropiikissa tuotetun puun vastuullinen hankinta. Muun kuin sademetsäpuun vastuullisuutta on arvioitu sen perusteella, onko puu FSC-sertifioitua vai ei. FSC on ainoa markkinoilla oleva sertifiointijärjestelmä, joka antaa

takeita puutuotteiden ympäristö- ja sosiaalisesta kestävydestä. FSC:n standardit ovat hyvät, mutta sertifiointin toteutuksessa on ongelmia. Siten FSC ei yksin pysty takaamaan tuotteen kestävyyttä, mutta on toki parempi vaihtoehto kuin FSC-sertifioimaton puu.

Useimmilla kauppiaille on myynnissä sademetsäystävällisiä ja eurooppalaisista puista tehtyjä tuotteita. Myös punaiseen luokkaan sijoitetussa liikkeessä asioidessa on mahdollista löytää ympäristön kannalta kestävä tuote. Selvitys kertoo kauppiaiden sademetsäystävällisyydestä vain kesäkalusteiden osalta. Muissa puutuotteissa kuten parketeissa ja grilleissä, voi olla myynnissä sademetsäpuuta.

Kaakkois-Aasian sademetsäpuun ympäristövaikutukset

Kaakkois-Aasian sademetsät ovat Amazonin alueen ohella lajistoltaan maailman rikkaimpia ekosysteemejä. Alueella elää lukuisia ainutlaatuisia ja uhanalaisia lajeja, kuten oranki, jaavansarvikuono ja sumatrantiikeri. Myös omaksi lajikseen vastikään nimetty puuleopardi on riippuvainen Borneon ja Sumatran saarien sademetsistä (WWF 2007).

Saha- ja vaneriteollisuuden liialliset poimintahakkuut ja metsän raivaaminen puupeltojen tieltä hävittävät sademetsiä. Poimintahakkuut vaikuttavat myös epäsuorasti metsien häviämiseen avaamalla aiemmin tiettömiä alueita metsäpaloille, raivaukselle ja metsästykselle. Alkuperäiskansat, kuten Malesian penanit, menettävät hakkuissa elinympäristönsä ja kurjistuvat. Suurin osa Kaakkois-Aasiassa hakatusta puusta kulkeutuu Pohjois-Amerikkaan, Japaniin ja Eurooppaan – myös Suomeen (Greenpeace 2006). Sademetsäpuuta on myynnissä Suomessa puutarhahuonekalujen lisäksi mm. grilleissä ja parkettilattioissa.

Suomessa kaupan olevia, tyypillisiä Kaakkois-Aasian sademetsistä peräisin olevia puulajeja ovat balau, kapur, keruing, meranti ja nyatoh. Myös Burman (Myanmarin) luonnonmetsistä tulevaa ja Indonesian viljeltyä tiikkiä on markkinoilla. Tavallisimmat viljeltyt puulajit ovat tiikin ohella akasia ja eukalyptus.

Edellä mainitut sademetsäpuut ovat suurelta osin uhanalaisia – esimerkiksi balau-puista 70 % on luokiteltu uhanalaisiksi. Koska Kaakkois-Aasian hakkuista valtaosa on laittomia, on syytä olettaa, että laittomasti hakattua puuta on käytetty myös Suomessa myytävissä tuotteissa. Indonesiassa, joka on tärkein em. puulajien alkuperämaa, arvioidaan hakkuista 80 % olevan laittomia. Niistä saatava puu salakuljetetaan usein Malesian ja Kiinan kautta maailmalle (EIA 2004, Greenpeace 2006). Vietnamsissa hakkuut ja laittomasti hakatun puun tuonti naapurimaista kuten Laosista ja Kambodzhasta hävittävät metsiä (Global Witness 2002, 2004).

Tiikki - kestävä vaihtoehto?

Tiikki on laadukkaammissa ulkokalusteissa ja mm. veneissä runsaasti käytetty materiaali. Laadullisesti paras tiikki saadaan luonnonmetsistä Burmasta. Maan luontaiset tiikkimetsät ovat joutuneet todellisten ryöstöhakkuiden kohteeksi, kun kiinalainen ja thaimaalainen teollisuus hankkii puuta Burmasta maan sotilasjuntan myötävaikutuksella. Jopa 98 % puuviennistä Burmasta Kiinaan on laitonta (Global Witness 2005). Hakkuista kärsivät Burman lukuisat alkuperäiskansat sekä metsien rikas eliöstö kuten sarvikuonot, tiikerit ja norsut. Kiinasta Burman tiikkiä päätyy Euroopan markkinoille, usein ilman todenmukaista alkuperämerkintää.

Luontaisten tiikkimetsien hakkuiden lisäksi tiikin viljelyynkin liittyy epäkohtia. Laajimmat tiikkiviljelmät, 1,2 miljoonaa hehtaaria, sijaitsevat Jaavan saarella Indonesiassa. Ne ovat hollantilaisten siirtomaavallan aikana perustamia ja nykyään valtiollisen Perum Perhutani -yhtiön hallinnassa. Indonesian valtio ei tunnusta pienviljelijöiden omistusoikeutta maahan, mikä on johtanut siihen, että suureen osaan Perhutanan tiikkiviljelmiä kohdistuu maavaateita paikallisyhteisöjen taholta, joiden maita on joutunut tiikkiviljelmien alle. Maakiistoissa

pienviljelijät ovat joutuneet sorron kohteeksi. Paikallisen Arupa-järjestön keräämien tietojen mukaan Perhutanin turvallisuusjoukkojen käsissä on kuollut 24 ihmistä vuosina 1998-2006. Samana ajanjaksona on tullut ilmi 47 kidutustapausta. Myös yhtiön työntekijöiden olot ovat usein huonot: urakkaluonteisen työn palkkataso (jopa luokkaa 4 euroa / kk) alittaa selvästi paikallisen minimipalkan.

Maakiistojen ja väkivallan lisäksi Jaavan tiikkiviljelmien ongelmana ovat laittomat hakkuut. Perhutani kärsii vuosittain miljoonien eurojen tappiot menetettynä puuna. Laittomien hakkuiden takana ovat pääasiassa hyvin järjestäytyneet tahot firmoista armeijaupseereihin ja poliitikkoihin. Laittomasti hakattu tiikki päättyy myös suurelta osin vientiin.

Selvityksen kattavuus

Selvityksessä on pyritty kattamaan tärkeimmät puutarhahuonekaluja myyvät kauppaketjut ja muutama pienempikin kauppias. Se ei kata kaikkia puutarhahuonekaluja myyviä kauppiaita eikä muita tuoteryhmiä kuin puutarhahuonekaluja. Monilla kauppiaille on muissa tuoteryhmissä myynnissä sademetsäpuuta, erityisesti sisäkalusteissa, grilleissa ja lattioissa.

Tiedot on kerätty kauppiaille suunnatun kyselyn perusteella huhti-toukokuussa 2007. Vain Koti-idea, Suomi-Soffa, Hong Kong ja verkkokauppa ON24 eivät vastanneet kyselyyn. Heidän osaltaan tiedot perustuvat yksinomaan tarkastuskäynteihin liikkeissä. Järjestöt kiittävät selvitykseen osallistuneita kauppiaita yhteistyöstä.

Vaikka tietoja on mahdollisuuksien mukaan pyritty tarkistamaan tuotekuvastojen ja tarkastuskäyntien perusteella, ei kauppiaiden antamien tietojen ristiin tarkistus ole ollut kattava. Kauppiaiden antamien tietojen oikeellisuutta tuotteiden puulajista ja alkuperämaasta ei ole tarkistettu tuotekohtaisesti. Luokitusta voidaan muuttaa tiedon kertyessä, ja siihen voidaan liittää uusia kauppiaita.

Mikäli haluat lisätietoja, kommentoida raporttia tai antaa lisätietoja, ota yhteyttä:

Kaisa Murdoch
Suomen luonnonsuojeluliitto
Kotkankatu 9
00510 Helsinki
kaisa.murdoch (at) sll.fi
puh. (09) 228 08 245, 050 522 5274
fax (09) 228 08 200

Lähteet

EIA 2004: How Malaysia Smuggles Endangered Wood.
<http://www.eia-international.org/>

Global Witness 2002: Deforestation Without Limits. How the Cambodian government failed to tackle the untouchables. – <http://www.globalwitness.org/>

Global Witness 2004: Taking a Cut. Institutionalised Corruption and Illegal Logging in Cambodia's Aural Wildlife Sanctuary. – <http://www.globalwitness.org/>

Global Witness 2005: A Choice for China: Ending the destruction of Burma's frontier forests. – <http://www.globalwitness.org/>

Greenpeace 2006: Sharing the Blame. Global Consumption and China's Role in Ancient Forest Destruction.

– <http://www.greenpeace.org/international/press/reports/sharing-the-blame>

Greenpeace 2007: Carving Up the Congo

www.greenpeace.org/congoreport

Greenpeace 2007: Merbau's Last Stand - How Industrial Logging Is Driving the Destruction of the Paradise Forests of Asia Pasific.

<http://www.greenpeace.org/finland/fi/dokumentit/merbau-s-last-stand>

WWF 2007: Uusi kissaeläinlaji löytyi Borneolta ja Sumatralta (tiedote 15.3.2007)

http://www.wwf.fi/tiedotus/tiedotteet/tiedotteet_2007/uusi_kissaelainlaji_loytyi.html